

AİHM Başvuru

KONTROL LİSTESİ

1	Yargılamayı yapan mahkeme idari kararlar oluşturulan bir mahkeme mi?	70. “Yasayla kurulmuş mahkeme” kavramı, bir mahkemenin “bağımsızlığı” ve “tarafsızlığı” kavramlarıyla birlikte, Sözleşmenin 6 § 1 maddesi içtihadının “kurumsal gerekliliklerinin” bir parçasını oluşturur ve bu kavramlar arasında çok yakın bir ilişki vardır (Guðmundur Andri Ástráðsson v. İzlanda [BD], § 218). 71. Mahkeme, özellikle, -hele de yürütme organından- bağımsızlık ve tarafsızlık gerekliliklerini karşılamayan bir yargı organının, 6 § 1’in amaçları doğrultusunda “mahkeme” olarak nitelendirilemeyeceğine karar vermiştir.
2	Yasama veya Yürütme organı mensuplarından mahkemeyi baskı altına alan açıklama/eylem var mı?	1. Bağımsız mahkeme 89. . Sözleşmenin 6/1 maddesi, diğer iktidar dallarından (yani yürütme ve yasama organı) ve ayrıca taraflardan bağımsızlık gerektirir (Ninn-Hansen v. Danimarka (k.k.))
3	Davaya bakan hakim, atandığında geçerli olan görev süresi bitmeden önce görevden alındı mı? Dava görülürken, davanın kapsamına vakıf hakim/hakimler yerine başka bir hakim atandı mı?	b. Bağımsızlığı değerlendirme ölçütü 91. Bağımsızlık şartı uygunluk özellikle yasal ölçütler temelinde değerlendirilir (Mustafa Tunç ve Fecire Tunç v. Türkiye [BD], § 221). Bir organın “bağımsız” olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini belirlerken, Mahkeme aşağıdaki ölçütleri dikkate almıştır a (Findlay v. Birleşik Krallık, § 73): i. üyelerin atanma şekli ve ii. görev süreleri; iii. dış baskılara karşı güvencelerin varlığı; iv. organın bağımsızlık görünümü sunup sunmadığı.
4	Yargı mensuplarına kendi içlerinden örneğin; Başsavcının Savcıya veya Ağır Ceza Reisinin Üye Hakime baskısı olduğuna dair bir tespit var mı?	Dış baskıya karşı garantiler 97. Yargı bağımsızlığı, bireysel yargıların, yargı dışındaki ve içerisinden gelen hukuk dışı etkilerden arınmış olmasını gerektirir. İç hukukta yargı bağımsızlığı, diğer yargıların veya mahkeme başkanı veya mahkeme içindeki bir bölüm başkanı gibi mahkemede idari sorumlulukları olanlardan kişilerin talimat veya baskılarından bağımsız olmalarını gerektirir.
5	Hakim dava sırasında sanığı peşinen suçlu kabul eder tarzda düşmanca tavır içine girdi mi? Bu sanıkça gündeme getirildi mi? (15 Tem. konusunda peşinen nefret sahibi olan hakimlerin davranışlarına bu madde örnek)	106. Gerekli olan ispat türüne ilişkin olarak, örneğin Mahkeme, bir hakim düşmanlık gösterip göstermediğini veya kötü niyetli irade gösterip göstermediğini veya kişisel nedenlerden dolayı kendisine bir dava açıp açmadığını tespit etmeye çalışmıştır (De Cubber v. Belçika, § 25). Ancak, yargıcın savunma aleyhine usuli kararlar alması olabileceği gerçeği, tarafsızlık eksikliğinin göstergesi değildir. (Khodorkovskiy ve Lebedev v. Rusya (no.2), § 430).
6	Hakimin taraflı olduğuna dair iç hukukta belirlenen konseptte uygun- davranış kalıpları görüldü mü?	113. Mahkeme, bir “mahkemenin” tarafsız olup olmadığına ve özellikle başvuru organının endişelerini nesnel olarak haklı olup olmadığına ilişkin kendi değerlendirmesini yaparken tarafsızlığı sağlayan bu tür kuralları dikkate alacaktır (Pfeifer ve Plankl v. Avusturya, § 6; Oberschlick v. Avusturya (no. 1), § 50; Pescador Valero v. İspanya, §§ 24-29). Bu nedenle, başvuru sahiplerinin, ilgili iç hukukta mevcut olan bu kurallardan yararlanmaları beklenir (Zahirović v. Hırvatistan, §§ 31-37).
7	Hakimin taraflı olduğuna dair iddialar nesnel bir gözlemciyi ikna edecek özellikte mi? Bu konuyu destekleyecek belirli/maddi gerçekler var mı?	114. Taraflılığa ilişkin itirazlarda karar verme usulüne ilişkin olarak, Mahkeme, itirazın dayandırıldığı gerekçelerin doğasını inceler. Bir başvuran, yargıcın tarafsızlığına ilişkin makul şüpheler uyandırabilecek belirli ve/veya maddi gerçeklere atıfta bulunmadan, tarafsızlığa ilişkin itirazını genel ve soyut gerekçelere dayandırır, itirazı kötüye kullanma olarak sınıflandırılabilir.
8	Taraflı olduğuna dair sanığın iddia/talebine karşılık ilgili makamlar konuyu araştırma konusunda gerekli titizliği gösterdi mi?	116. Öte yandan, ulusal mahkemelerin tarafsızlık eksikliğine ilişkin bir şikayeti incelememesi ve bunun hemen açıkça dayanaktan yoksun görünmemesi, mahkemelerin kendi yargı yetkisine tabi olanlara itimat telkin etmesi gerekliliği bakımından Sözleşme’nin 6 § 1 maddesinin ihlaline yol açabilir (Remli v. Fransa, § 48).
9	Adli sürecin tamamında aynı hakim ikinci bir rol üstlendi mi? (örnek ilk derece hakimi temyiz merciine atanır ve ilk kararıyla ilgili yine karar verir veya tesir gücü vardır)	119. Yargının taraflı olduğu hususunun gündeme gelebileceği iki olası durum vardır (Kyprianou v. Kıbrıs [BD], § 121): Yargının taraflı olduğu hususunun gündeme gelebileceği iki olası durum vardır (Kyprianou v. Kıbrıs [BD], § 121): i. İlki işlevsel niteliktedir ve örneğin, adli süreç içerisinde aynı kişinin farklı görevler ifa etmesi ya da işlemlere katılan başka bir kişiyle hiyerarşik ya da diğer bağlantılar; ii. İkincisi ise kişisel niteliktedir ve yargıların belirli bir davadaki davranışından kaynaklanmaktadır.

10	Hakim ifadelerinde ve davranışlarında kendini savcı makamının yerine koyar tarzda hareket etmiş mi?	126. Ceza davası sırasında savcının bulunmaması, yargıcı, soruşturmayı yürütürken savcı makamının yerine koyabilir ve başvuran aleyhine delil eklemek, tarafsızlıkla ilgili başka bir konuyu gündeme getirmektedir. Bu bağlamda, Mahkeme yargıcın yargılamanın nihai koruyucusu olduğunu ve normalde kamu kovuşturması olması durumunda kamu makamının görevidir ve adli makamın diğerine karşı çıkarılan çekışmeli iddiaları ile ilgili cezai suçu kanıtlamak görevi olduğunu açıklamıştır. Dolayısıyla, davadaki iki rolü birbirine karıştırmak, Sözleşme'nin 6/1 maddesine göre tarafsızlık gerekliliğinin potansiyel bir ihlalidir (Karelin v. Rusya, §§ 51-85).
11	Hakim davayla ilgili önceden ihsas-ı rey anlamına gelecek açıklama yaptı mı?	İHSASI REY yargılamanın diğer aşamalarında, bir yargıcı sanığın suçluluğu hakkında görüş bildirmişse, tarafsızlık ile ilgili sorunlar ortaya çıkabilir (Gómez de Liaño y Botella v. İspanya, §§ 67-72). (ibid., § 68; ayrıca bkz. Lavents v. Letonya, § 119, Yargıcı savunmanın kamusal eleştirisine katılmıştır ve kamuoyunun sanığın suçlu olmadığını ileri sürdüğü yönündeki şaşkınlığı dile getirmiştir).
12	İstinaf veya temyiz merciinde görevli bir üye tarafından dava savcısına destek açıklaması yapıldı mı?	147. Başvurucuya karşı ceza davasını açan bir yargıcı, bu davanın görüldüğü temyiz mahkemesi üyesi olan yargıcı tarafından, kamuya açık biçimde destek ifadesinde bulunulması, Sözleşmenin 6/1. maddesinin ihlalini oluşturmuştur (Morice v. Fransa [BD], §§ 79-92).
13	Sanığın veya müdaafiinin duruşmayı gözlemlene ve takip hakkını engelleyen bir durum söz konusu oldu mu?	1. Yargılamalara etkili katılım 149. 6. madde bir bütün olarak değerlendirildiğinde, sanığın ceza yargılamasına etkin katılma hakkını güvence altına almaktadır (Murtazaliyeva v. Rusya [BD], § 91) Bu hak, genel itibariyle, kişinin yalnızca hazır bulunma hakkını değil, yanı sıra, yargılamayı gözlemlene ve takip etme hakkını da kapsamaktadır. Bu çeşit haklar gelişmeli yargılama usulü içerisinde yer alır ve Sözleşme'nin 6.maddesinin 3.paragrafının (c), (d) ve (e) alt-paragraflarında yer alan güvencelerden de anlaşılabilir (Stanford v. Birleşik Krallık, § 26). Dolayısıyla, mahkeme salonundaki zayıf ses düzeni ve duymada yaşanan güçlükler madde 6 anlamında ele alınabilecektir (§ 29).
14	Duruşma sırasında sanık aşağılayıcı muameleye maruz bırakıldı mı? <i>Örnek:hakimin hakaret etmesi, önündeki suyu aldırması, sanığa salondakiler tarafından küfür ve hakaret edilmesine müsaade edilmesi</i>	Kalabalık bir cam kabinde hapsedilmesi gibi, bir sanığın yargı işlemleri sırasında aşağılayıcı muameleye maruz bırakılması suretiyle Sözleşmenin 3.maddesinin ihlal edilmesini; silahların eşitliği, masumiyet karinesi ve demokratik bir toplumda mahkemelerin toplum içinde ve hepsinden önemlisi sanıkta uyandırması gereken güven dikkate alınırsa, adil yargılanma kavramı ile uzlaştırmak zor olacaktır (Yaroslav Belousov v. Rusya, § 147).
15	Sanığın duruşmaya katılma veya avukatıyla görüşme hakkına gereksiz bir sınırlama getirildi mi?	Savunma haklarına verilen önem göz önüne alındığında, sanığın duruşmalara katılımını kısıtlayan veya avukatlarla olan ilişkilerine sınırlama getiren her türlü tedbir, ancak gerekli olduğu ölçüde uygulanmalıdır ve belirli bir davadaki risklerle orantılı olmalıdır (ibid., § 150).
16	Hakimin sanığı, savcı veya mağdur avukatları karşısında dezavantajlı konuma getiren bir uygulaması var mıydı?	2-Silahların eşitliği ve çekışmeli yargılama 155. Silahların eşitliği adil bir yargılamanın doğal bir özelliğidir. Her iki tarafa da, hasmı karşısında kendisini dezavantajlı duruma düşürmeyecek koşullar altında davasını sunması için makul bir fırsat verilmesini gerektirir (Öcalan v. Türkiye [BD], § 140; Foucher v. Fransa, § 34; Bulut v. Avusturya; Faig Mammadov v. Azerbaycan, § 19). Silahların eşitliği ilkesi, taraflar arasında adil bir dengenin olmasını gerektirir, ceza ve hukuk davaları için geçerlidir. 156. Çekışmeli yargılanma hakkı ilke olarak, tarafların mahkeme kararını etkilemek amacıyla sunulan tüm deliller veya gözlemler hakkında bilgi sahibi olması ve bunlar hakkında yorum yapması anlamına gelir (Brandstetter v. Avusturya, § 67). Çekışmeli yargılanma hakkı, silahların eşitliği ile yakından ilgilidir ve esasen bazı davalarda Mahkeme 6/1.maddenin ihlali olduğunu iki kavrama birlikte bakarak gösterir.
17	Duruşma gününe kadar savcı veya mağdur avukatları tarafından mahkemeye sunulduğu halde, sanık veya müdaafiine sunulmayan delil var mı?	a. Silahların eşitliği 159. Borgers v. Belçika, kararında Mahkeme, hukuk sözcüsü - avukat général- tarafından temyiz merciine sunulan beyanların bir kopyası başvurana önceden verilmeyerek ve başvuranın bunlara cevap vermesine engel olunarak savunma hakkının kısıtlandığı görüşündedir. Eşitsizlik, avukat général'ın, mahkemenin müzakerelerine danışmanlık sıfatıyla katılmasıyla daha da kötüleşmiştir. Benzer koşullar, itiraz üzerine yüksek savcının gözlemlerinin savunmaya iletilmemesi ile ilgili olarak 6/1.madde ihlalinin bulunmasına yol açmıştır e (Zahirović v. Hırvatistan, §§ 44-50). 160. Mahkeme, bir ceza yargılamasında savunma avukatının sabahın erken saatlerinde davasını savunmak için nihayet bir şans verilmeden önce on beş saat bekletilmesini, 6/1. maddesi ile birlikte 6/3. maddenin ihlali olarak görmüştür (Makhfi v. Fransa).

18	İddia makamı ve savunmanın tanıklarının eşit muamele görmediğine dair tespit, bulgu bulunuyor mu?	163. İddia makamı ve savunmanın tanıkları eşit muamele görmelidir; Ancak, bir ihlal bulunup bulunmadığı tanığın aslında ayrıcalıklı bir role sahip olup olmadığına bağlıdır (Bonisch v. Avusturya,
19	Savunmanın bir tanığını dinlemeyi veya savunmaya dair delilleri incelemeyi reddetme, buna karşı iddia makamının tanıklarını ve kanıtlarını inceleme gibi bir durum var mıydı? <u>Suçlamanın temelini oluşturan belirsiz bir durumu</u> açıklığa kavuşturmak için savunmanın tanık çağırma talebi reddedildi mi?	164. Savunmanın bir tanığını dinlemeyi veya savunmaya dair delilleri incelemeyi reddetmek, buna karşılık iddia makamının tanıklarını ve kanıtlarını incelemek, silahların eşitliği açısından bir sorun ortaya çıkarabilir (Borisova v. Bulgaristan, §§ 47-48; Topić v. Hırvatistan, § 48). Aynı durum mahkeme, suçlamanın temelini oluşturan belirsiz bir durumu açıklığa kavuşturmak için savunma tanıklarını çağırma talebini reddederse de geçerlidir (Kasparov ve Diğerleri v. Rusya, §§ 64-65).
20	Savunmanın, suçlamanın konusuyla ilgili bir tanığın dinlenme talebinin reddinde; hakim red kararını yeterli gerekçe ve sebeple açıkladı mı?	2) Bir tanığın dinlenmesi talebinin gerekçeli olup olmadığını ve suçlamanın konusuyla ilgili olup olmadığını, (3) yerel mahkemelerin bu tanık beyanının alaka düzeyini dikkate alıp almadığını ve duruşmada tanık dinlenmemesi kararları için yeterli sebep sağlayıp sağlamadığını; ve de (4) yerel mahkemelerin bir tanığı dinlememe kararının, yargılamanın genel adaletini zedeleyip zedelediğini belirlemeyi amaçlamaktadır (Abdullayev v. Azerbaycan, §§ 59-60).3
21	İddia makamının maddi delilleri ve bilirkişi raporu teknik özellikteyse buna karşın savunmanın, alternatif bir bilirkişi tarafından incelenme talebi hakim tarafından reddedildi mi? (rapora itiraz bilirkişi eliyle olacağından mecburiyet var)	Yerel mahkemeler kural olarak, çelişkili bilirkişi görüşleri arasında seçim yapma ve tutarlı ve güvenilir olduğunu düşündüğü birini seçme konusunda kendi takdir yetkisine sahiptir. Ancak, kanıtların kabul edilebilirliği ile ilgili kurallar, savunmayı, özellikle alternatif görüş ve raporlar getirerek veya bunları elde ederek, bilirkişinin bulgularına etkili biçimde itiraz etme fırsatından mahrum etmemelidir. Bazı durumlarda, maddi delillerin alternatif bir bilirkişi tarafından incelenmesine izin verilmemesi, ilgili alanda başka bir bilirkişi yardımı olmadan rapora itiraz etmek zor olabileceğinden, 6/1. maddenin ihlali olarak değerlendirilebilir (Stoimenov v. Makedonya Cumhuriyeti, § 38; Matytsina v. Rusya, § 169) (Khodorkovskiy ve Lebedev v. Rusya, § 187).
22	Kamu yararı gerekçesiyle sanığın dava dosyasına veya diğer belgelere erişimi sınırlandırıldı mı?	169. Silahların eşitliği aynı zamanda sanığın dava dosyasına veya kamu yararı gerekçesiyle diğer belgelere erişimi sınırlı olduğunda da ihlal edilebilir (Matyjek v. Polonya, § 65; Moiseyev v. Rusya, § 217).
23	Savunmaya, dava dosyasına sınırsız erişim ve gerektiğinde ilgili belgelerin kopyalarını alma imkânı da dahil olmak üzere geniş haklar tanındı mı?	170. Mahkeme, dava dosyasına sınırsız erişimin ve gerektiğinde ilgili belgelerin kopyalarını alma imkânı da dahil olmak üzere herhangi bir notun sınırsız bir şekilde kullanılmasının adil bir yargılamanın önemli güvencesi olduğunu tespit etmiştir. Bu tür bir erişimin sağlanamaması, silahların eşitliği ilkesinin ihlal edilmesi demektir (Beraru v. Romanya, § 70).
24	Dava dosyası eki delillerden savunmaya verilmeyen deliller var mı?	171. Delillerin savunmaya verilmemesi, silahların eşitliğini ve çekışmeli duruşma hakkını ihlal edebilir. (savunmaya ek bir polis raporu hakkında yorum yapma fırsatı verilmediğine yönelik Kuopila v. Finlandiya, § 38,).
25	Savcı lehe ve aleyhe tüm delilleri açıkça ortaya koydu mu? Bu delillerin incelenmesi için ve savunma için sanığa yeterli süre verildi mi?	b. Çekişmeli yargılama (delillerin sunulması) 172. Kural olarak 6/1. madde, savcılık makamının savunma makamına, sanık lehine veya aleyhine olan tüm delilleri ifşa etmesini şart koşmaktadır. Bu bağlamda, 6/3-(b) maddesinden de çıkarılabilecek olan ilgili hususlar, başvurana "savunmaya hazırlanması için yeterli zaman ve imkânı" temin etmektedir" (Leas v. Estonya, § 80).
26	Adli makamların uyguladığı prosedürler savunmanın haklarını kısıtlatacak nitelikte zorluklar içeriyor mu?	Ayrıca, sanığın adil bir şekilde yargılanmasını sağlamak için, haklarını kısıtlayarak savunma tarafına çıkarılan her türlü zorluk, adil makamlarca takip edilen prosedürlerle yeterince dengelenmelidir (Rowe ve Davis v. Birleşik Krallık [BD], § 61; Doorson v. Hollanda, § 72)
27	Sanık hakkındaki mahkeme hükmünün dayandığı gerekçeler nesnel bir gözlemciyi ikna edecek ölçüde doyurucu ve tutarlı mı? (AİHM'ne esas hakkındaki savunmamızı bu başlık altında yapabiliyoruz. Bu bakımdan önemli)	3. Yargı kararlarının gerekçelendirilmesi 181. Dürüst adalet idaresine bağlı ilkeyi yansıtan yerleşik içtihata göre, mahkemeler ve mahkemelerin hükümleri, dayandıkları gerekçeleri yeterince belirtmelidir (Moreira Ferreira v. Portekiz (no. 2) [BD], § 84; Papon v. Fransa (k.k.)).
28	Gerekçeli karar, temyiz başvurusunda kullanılacak hususları; kararın ayrıntılarını, dayandığı kanun maddesini, hüküm kurulurken kullanılan delilleri, bu hükme nasıl ulaşıldığını detaylı anlatıyor mu?	Gerekçeli karar, bir başvuru sahibinin mevcut herhangi bir temyiz hakkını yararlı bir şekilde kullanmasını sağlamak için önemlidir (Hadjianastasiou v. Yunanistan). Bununla birlikte, gerekçelendirme görevinin kapsamı, kararın niteliğine göre değişmektedir ve durumun ışığında belirlenmelidir (Ruiz Torija v. İspanya, § 29).

29	Davanın temel konularının ele alan ve davanın sonucu/hükmünde belirleyici olan argümanlara gerekçeli kararda yer verilmiş mi?	Mahkemeler gündeme getirilen her argümana ayrıntılı bir cevap vermekle yükümlü olmasa da (Van de Hurk v. Hollanda, § 61), davanın temel konularının ele alındığı ve neticesinde belirleyici olan argümanlara özel ve açık bir cevap verilen karardan davanın sonucu açık olmalıdır. (Boldea v. Romanya, § 30; Lobzhanidze ve Peradze v. Gürcistan, § 66) A
	Mahkemenin verdiği karar gerekçesi otomatik mi veya kalıplaşmış izlenimi bırakıyor mu? <i>(Başka davalarda verilen kararlardaki kalıp ifadeler ve benzerlikler kıyaslanabilir)</i>	184. Ayrıca, Sözleşme kapsamında güvence altına alınan haklara müdahale ile ilgili davalarda, AİHM, yerel mahkemelerin verdiği kararların gerekçelerinin otomatik mi yoksa kalıplaşmış mı olduğunu tespit etmeyi amaçlamaktadır (Moreira Ferreira v. Portekiz (no. 2) [BD], § 84). Özetle, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi uyarınca, adli kararların gerekçelerinin bulunmamasına ilişkin bir sorun normal olarak, yerel mahkemelerin başvuru sahibi tarafından belirtilen özel, ilgili ve önemli bir noktayı dikkate almadığı durumlarda ortaya çıkacaktır
30	Sanığın yaptırım tehlikesi altında alınan ifadesi yargılamanın herhangi bir aşamasında kullanıldı mı? Sanığın işkence altında alınan ifadesi yargılamanın herhangi bir aşamasında kullanıldı mı? <i>(BU ÇOK ÇOK ÖNEMLİ)</i> Sanığın hile kullanılarak elde ifadesi yargılamanın herhangi bir aşamasında kullanıldı mı?	202. İçtihat hukuku yoluyla, AİHM, 6. Maddenin ihlali konusundaki uygunsuz zorunluluğa ilişkin endişelere yol açan en az üç tür durum tespit etmiştir. Birincisi, bir şüphelinin yaptırım tehdidi altında ifade vermek zorunda kaldığı veya sonuç olarak ifade verdiği (Saunders v. Birleşik Krallık [BD], Brusco v. Fransa) veya ifade vermeyi reddettiği için cezalandırıldığı durumdur (Heaney ve McGuinness v. İrlanda; Weh v. Avusturya). İkincisi, genellikle Sözleşme'nin 3. maddesini ihlal eden tedavi biçimindeki fiziksel veya psikolojik baskıların gerçek kanıt veya ifadeler elde etmek için uygulandığı hâldir (Jalloh v. Almanya [BD]; Gäfgen v. Almanya [BD]). Üçüncüsü, yetkililerin sorgulama sırasında elde edemedikleri bilgiyi ortaya çıkarmak için hile (dalavere) kullanmasıdır (contrast with Bykov v. Rusya [BD], §§ 101-102).
31	Yerleşik mevzuata göre kabul edilemez nitelikte olan deliller var mıydı ve savunma bu delillerin kanunsuzluğu, usulsüzlüğü ile ilgili mahkemeye itirazda bulunmasına, yeterli gerekçe sunmasına rağmen mahkeme bu itirazlara kayıtsız kaldı mı? <i>(Delillerin tartışılması tarzında AİHM başvurusu yapılamaz, ancak delillerin usulsüzlüğü konusundaki itiraza kayıtsız kalınması ihlal konusu yapılabilir)</i>	5. Delil yönetimi 214. 6. madde adil bir duruşma hakkını garanti etse de, delillerin kabul edilebilirliği ile ilgili olarak herhangi bir kural koymaz, ki bu öncelikle ulusal yasalara göre bir düzenleme meselesidir (Schenk v. İsviçre, §§ 45-46; Moreira Ferreira v. Portekiz (no. 2) [BD], § 83; Heglas v. Çek Cumhuriyeti§ 84). Cevaplanması gereken soru, delillerin elde edilme şekli de dahil olmak üzere işlemlerin bir bütün olarak adil olup olmadığıdır. (Ayetullah Ay v. Türkiye, §§ 123- 130). Bu, söz konusu yasadışılığın iddia edildiği ve bir başka Sözleşme hakkının ihlal edilmesinin söz konusu olduğu ihlallerin niteliğinin incelenmesidir (Khan v. Birleşik Krallık§ 34; P.G. ve J.H. v. Birleşik Krallık, § 76; Allan v. Birleşik Krallık, § 42).
32	Hükmün gerekçesinde belirleyici olan delillerin kalitesi, elde edildiği koşullar ve bu koşulların güvenilir/doğru olması gibi hususlara ilişkin eksiklik var mı? Bu konu savunma tarafından itiraz konusu yapılmış mı?	216. İşlemlerin bir bütün olarak adil olup olmadığının belirlenmesinde, savunma haklarına saygı gösterilip gösterilmediğine de dikkat edilmelidir. Özellikle, başvuru sahibine kanıtların doğruluğuna itiraz etme ve bunların kullanılmasına karşı çıkma fırsatı verilip verilmediği incelenmelidir. İlâveten, kanıtların kalitesi, elde edildiği koşullar ve bu koşulların güvenilirliği veya doğruluğu hakkında şüphe oluşup oluşmadığı gibi hususlar göz önünde bulundurulmalıdır. Elde edilen kanıtların diğer materyaller tarafından desteklenmediği yerlerde hakkaniyet sorunu oluşmasa da, kanıtların çok güçlü olduğu ve güvenilirmez olma riski olmadığı durumlarda kanıtları destekleme ihtiyacının zayıf olduğu belirtilebilir (Bykov v. Rusya [BD], § 89; Jalloh v. Almanya [BD], § 96). Bu bağlamda Mahkeme, söz konusu delillerin ceza kovuşturmalarının sonucu için belirleyici olup olmadığına da ağırlık vermektedir (Gäfgen v. Almanya [BD], § 164).
33	Sanığın işkence altında alınan ifadesi yargılamanın herhangi bir aşamasında kullanıldı mı? <i>(BU ÇOK ÇOK ÖNEMLİ)</i>	219. Bununla birlikte, 3. Maddeye aykırı olarak elde edilen delillerin cezai işlemlerde kullanımı konusunda özel hususlar geçerlidir. Sözleşmenin güvence altına aldığı temel ve mutlak haklardan birinin ihlali neticesinde bu tür bir kanıtın kullanılması ve kabulü mahkumiyetin sağlanmasında belirleyici olmasa bile, yargılamanın adilliği ile ilgili ciddi sorunları gündeme getirmektedir (Jalloh v. Almanya [BD], §§ 99 ve 105; Harutyunyan v. Ermenistan, § 63; aksi yönde bkz. , zor kullanarak elde edilen hiçbir ifadenin başvuranın mahkumiyetinde kullanıldığı durumlara ilişkin olarak Mehmet Ali Eser v. Türkiye, § 41). 220. Bu nedenle muamelenin, işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele olarak sınıflandırılmasına bakılmaksızın, Madde 3'ün ihlali sonucu elde edilen ifadelerin cezai işlemlerde kullanılması - işlemleri, Madde 6'ya aykırı olarak, tamamen haksız kılmaktadır.Özellikle, AİHM, işkence sonucu elde edilen bir delilin kullanılmasının, delillerin elde edildiği kişinin üçüncü bir taraf olduğu durumlarda bile, açıkça adaleti tanınamaya yol açacağını tespit etmiştir (Othman (Abu Qatada) v. Birleşik Krallık, §§ 263 ve 267; Kaçiu ve Kotorri v. Albania, § 128; Kormev v. Bulgaristan, §§ 89-90).

34	Bir tanığın sanık ile karşı karşıya geldiği zaman görevde olan hakimin görev yeri değişti mi? Değiştiyse yeni hakim huzurunda tekrar sanığın tanık ile karşı karşıya geleceği bir ortam sağlandı mı, bu savunma tarafından talep edildi mi?	7. Doğrudan doğruluk ilkesi 251. Mahkeme, adil cezai işlemlerin önemli bir unsurunun, davanın nihayetinde karar veren hâkim huzurunda tanıkla karşı karşıya gelme olasılığı olduğunu ileri sürmüştür. Böyle bir ilke, mahkemenin tanığın davranış ve güvenilirliği ile ilgili gözlemlerinin sanık için önemli sonuçları olabileceği cezai işlemlerde önemli bir güvencedir. Bu nedenle, normal olarak, önemli bir tanığın duruşmasından sonra duruşma mahkemesinin yapısındaki değişiklik, bu tanığın yeniden dinlenmesine yol açmalıdır (P.K. v. Finlandiya (k.k.)).
35	Kesin hükme bağlanan konuda tekrar yargılanma anlamına gelecek bir uygulama var mıydı?	8. Hukuki kesinlik ve farklı içtihatlar 258. Yasal kesinlik ilkesi, yerel makamların nihai bir adli kararın bağlayıcı niteliğine saygı göstermesini gerektirmektedir. Ceza yargılamasının tekrarlanmasına karşı korunma, 6. madde uyarınca ceza yargılamasında adil bir duruşma yapılmasının genel güvencesiyle ilgili özel güvencelerden biridir (Bratyakin v. Rusya (k.k.)).
36	Yargılamaya yakın zaman diliminde, savunma aleyhinde olumsuz bir basın kampanyası oldu mu? Bu basın kampanyasının hakimlerin bağımsızlığı/tarafsızlığı üzerinde tesiri olduğuna dair tespitler var mı?	9. Olumsuz propaganda 264. Mahkeme, kötücül bir basın kampanyasının kamuoyunu ve dolayısıyla da jüri üyelerini suçlayarak suçlananın suçluluğunu belirlemek için çağrılanların adilliklerini olumsuz yönde etkileyebileceğine karar vermiştir (Akay v. Türkiye (k.k.); Craxi v. İtalya (no. 1), § 98; Beggs v. Birleşik Krallık (k.k.), § 123). Böylelikle, kötücül bir basın kampanyası, 6 § 1. madde uyarınca mahkemenin tarafsızlığına ve 6. Maddenin 2. maddesinde belirtilen masumiyet karinesinin etkisine sahip olma riski taşımaktadır (Ninn-Hansen v. Denmark (k.k.); Anguelov v. Bulgaristan (k.k.)). 265. Aynı zamanda mevcut olayların basında yer alması, Sözleşme'nin 10. maddesi ile güvence verilen ifade özgürlüğü pratiğidir (Bédat v. İsviçre [BD], § 51). Bir yargılanmayı çevreleyen kötücül bir basın kampanyası varsa, belirleyici olan şüphelinin mahkemeden istenen önyargısızlığa ilişkin özel kaygıları değil, ancak anlaşılabilir bir durum olsa da, davanın belirli koşullarında, korkularını nesnel olarak gerekçelendirebilmesidir (Włoch v. Polonya (k.k.); Daktaras v. Litvanya (k.k.); Priebke v. İtalya (k.k.); Butkevičius v. Litvanya (k.k.); G.C.P. v. Romanya, § 46; Mustafa (Abu Hamza) v. Birleşik Krallık (k.k.), § 37-40). 266. Mahkeme'nin böyle bir kampanyanın duruşmanın adillikliği üzerindeki etkisine ilişkin değerlendirmesine dair içtihatla tespit edilen faktörlerden bazıları şunlardır: Basın kampanyası ile yargılamanın başlaması arasında geçen süre ve özellikle yargıtayın kompozisyonunun belirlenmesi: söz konusu yayınların makamlara atfedilip atfedilmediği veya onların bilgilendirilip bilgilendirilmediği; ve yayınların yargıçları veya jüriyi etkileyip etkilemediği ve bu nedenle yargılamanın sonucunu önyargılı bırakıp bırakmadığı (Beggs v. Birleşik Krallık (k.k.), § 124; Abdulla Ali v. Birleşik Krallık § 87-91; Paulikas v. Litvanya, § 59).
37	Duruşmaların aleni yapılması ve kararların aleni olarak verilmesi ilkelerine aykırı bir durum var mı?	1. Aleniyet ilkesi 271. Yargılamanın aleni niteliği, yargılamanın kamunun denetimine açık olmadan gizli bir şekilde yürütülmesine karşı davacıları korumaktadır; ayrıca mahkemelere duyulan güvenin sürdürülebilmesinin araçlarından biridir. Aleniyet, yargılama sürecini görünür kılarak demokratik bir toplumun en temel ilkelerinden biri olan adil yargılanma güvencesinin, yani 6. maddenin 1. fıkrasının amacının gerçekleştirilmesine katkı sunmaktadır (Riepan v. Avusturya, § 27; Krestovskiy v. Rusya, § 24; Sutter v. İsviçre, § 26). 272. Yargılamaların aleni olması ilkesi iki hususu zorunlu kılmaktadır: duruşmaların aleni olarak gerçekleştirilmesi ve kararların aleni olarak verilmesi (ibid, § 27; Tierce ve diğerleri v. San Marino, § 93).
38	Sözlü duruşma hakkı kapsamında savunma aleyhinde durum/durumlar var mı?	a. Sözlü duruşma hakkı 273. 6. maddenin 1. fıkrasındaki “aleniyet” hakkının, “sözlü duruşma” hakkına da işaret ettiğini kabul etmek gerekir (Döry v. İsveç, § 37). 274. Yine de duruşma yapma yükümlülüğü, 6. maddenin cezai boyutunu ilgilendiren tüm davalar için mutlak bir hak değildir. Örnek “Suç snadı” kavramının, geleneksel ceza hukuku dışındaki davaları..
39	Sanığın duruşmada bizzat hazır bulunması konusunda mahkeme tarafından gerekli tedbirler alındı mı? Bu konuda ihlal anlamına gelebilecek uygulamalar var mı? (Sanıklar olmaksızın sorgulanan hulusi akar, zekai aksakalli, salih zeki çolak örneği)	b. Duruşmada hazır bulunma 278. Sözlü ve aleni duruşma ilkesi, bir suçla itham edilen bir kişinin ilk derece mahkemesinde duruşmaya katılmasının gerekli olduğu ceza hukuku bağlamında özellikle önemlidir. (Jussila v. Finlandiya [BD], § 40; Tierce ve Diğerleri v. San Marino, § 94; Igor Pascari v. Moldova Cumhuriyeti, § 27, başvurunun bir trafik kazasından dolayı suçlu bulunduğu dava sürecinin dışında bırakılması hakkında). 279. İlgili kişinin, huzurda hazır bulunmadan 6/3. maddenin 6. (d) ve 6. bentlerindeki “kendisini bizzat savunmak”, “tanıkları sorguya çekmek

		veya çekirmek” ve “mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşmadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanmak” şeklindeki özel haklarını nasıl kullanacağını görmek zordur. Bu nedenle bir ceza davasında sanığın mahkeme salonunda hazır bulunmasını sağlama yükümlülüğü 6. Maddenin temel gereklerinden biri olarak belirmektedir
40	Adaletin gereğini yerine getirme amacı olmaksızın yargılama makul kabul edilecek süreden daha uzun sürdü mü? Yargılama sürecindeki aktörlerden biri süreci bilinçli yavaşlatma anlamına gelebilecek bir davranışta bulundu mu?	2. Yargılamada Makul sürenin değerlendirilmesi a. İlkeler 323. Bir yargılamanın uzunluğunun makul olup olmadığı, davanın koşulları ışığında değerlendirilir, ki bu da yargılamanın bütününe değerlendirilmesini gerekli kılar (Boddaert v. Belçika, § 36). Davanın bazı aşamaları kabul edilebilir bir hızda tamamlanmış olsa da yargılamanın toplam uzunluğu “makul süreyi” aşabilir (Dobbertin v. Fransa, § 44). 324. Madde 6 yargılamanın çabuk tamamlanmasını gerektirir ama aynı zamanda daha genel bir ilke olan adaletin gereği gibi yerine getirilmesinin temelini ortaya koyar. Bu temel gerekliliğin değişik veçheleri arasında adil bir dengenin kurulması zorunludur (Boddaert v. Belçika, § 39). b. Kriterler 325. Ceza yargılamalarının makul sürede yapılıp yapılmadığını denetlerken Mahkeme, davanın karmaşıklığı, başvurunun tutumu ve diğer yargısal ya da idari otoritelerin tutumları gibi etkenleri göz önünde bulundurmaktadır (König v. Almanya, § 99; Neumeister v. Avusturya, § 21; Ringeisen v. Avusturya, § 110; Pélissier ve Sassi v. Fransa [BD], § 67; Pedersen ve Baadsgaard v. Danimarka, § 45; Chiarello v. Almanya, § 45; Liblik ve diğerleri v. Estonya, § 91).
41	Hakimlerde sanığın suçu işlediği ön yargısı var mıydı? Sanığa “suçsuzluğunu ispat et” anlamına gelecek davranış ve ifadelerde bulunuldu mu? Şüpheli durumların sanık lehine yorumlanması ilkesine aykırı davranıldı mı?	Masumiyet karinesi (Madde 6 § 2) a. Ceza Yargılamaları 335. Madde 6’nın 2. fıkrası, masumiyet karinesi ilkesini düzenler. Masumiyet karinesi, diğerlerinin yanı sıra, şunları gerektirir: (1) bir mahkemenin üyeleri, görevlerini yerine getirirken, şüphelinin/sanığın isnat edilen suçu işlediği önyargısı ile yargılamaya başlamamalıdır; (2) ispat külfeti, iddia makamının üzerindedir; (3) herhangi bir şüpheden, sanık yararlanmalıdır (Barberà, Messegue ve Jabardo v. İspanya, § 77).
42	Savcılık makamınca sağlanan soruşturma evrakının birebir kopyasının, gazetelerde manşet olmasıyla sanığın masumiyeti karinesi ilkesi ihlal edildi mi?	2. Önyargı beyanları 353. Madde 6 § 2, yargılamayla yakından bağlantılı olarak yapılan önyargı beyanları ile adil bir ceza yargılamasının temelini çürütülmesini önlemeyi hedeflemektedir. Bu türden bir yargılama mevcut değilse veya olmamışsa, cezai veya diğer bir kınanabilir davranışa atıfta bulunan beyanlar, Sözleşme, Madde 8 ve Madde 6 çerçevesinde olası meseleleri gündeme getiren hakarete karşı koruma ve medeni hakları belirlemek için mahkemeye adil erişim mülhazasıyla daha fazla ilgilidir (Zollmann v. Birleşik Krallık (dec) Ismoilov ve diğerleri v. Rusya § 160; Mikolajová v. Slovakya, §§ 42-48; Larrañaga Arando ve diğerleri v. İspanya (k.k.), § 40). Ayrıca, önyargı beyanları, ikinci yargılama bağlamında masumiyet karinesinin korunmasının talep edildiği aynı suçla ilgili olmalıdır (ibid., § 48). 354. Söz konusu ifadeler özel kuruluşlar (gazeteler gibi) tarafından yapıldığında ve yetkililer tarafından sağlanan resmi bilgilerin herhangi bir bölümünün birebir kopyasını (veya başka bir şekilde doğrudan alıntı) teşkil etmediğinde, 6 § 2 kapsamında bir sorun ortaya çıkmaz. Bu durumda ancak Sözleşme’nin 8. Maddesi kapsamında bir sorun ortaya çıkabilir (Mityanin ve Leonov v. Rusya, §§ 102 ve 105).
43	Hakimlerin sanığın masumiyetine gölge düşürecek şekilde açıktan ifadeleri oldu mu?	357. Hakimler tarafından yapılan beyanlar, soruşturma makamlarına/görevlilerine nazaran daha sıkı bir incelemeye tabidir (Pandy v. Belçika, § 43). Soruşturma makamları/görevlileri tarafından yapılan açıklamalar ile ilgili olarak, başvuru, ifadenin yargılamanın adilliği üzerinde olumsuz bir etkisini olduğuna inandığı sürece başvurunun, yargılama sırasında şikâyetle bulunması veya duruşmaya bakan mahkemenin bir kararına karşı temyiz/istinaf başvurusunda bulunması mümkündür. (Czajkowski v. Polonya (k.k.).
44	Hakim verdiği nihai hüküm ortaya çıkmadan önceki süreçteki bir kararında (ara kararlar) suçlu olduğu düşüncesini yansıtan bir görüş ortaya koydu mu?	a. Yargı makamlarının/görevlilerinin beyanları 359. Suç isnat edilen bir kişi ile ilgili olarak verilen bir yargı kararı, bu kişinin hukuka uygun olarak suçlu olduğu ispatlanmadan önce suçlu olduğu düşüncesini yansıtır, masumiyet karinesi ihlal edilmiş olacaktır. Bu bağlamda, masumiyet karinesini ihlal etme niyetinin olmaması, Sözleşme’nin 6 § 2 maddesinin ihlalini ortadan kaldıramaz (Avaz Zeynalov v. Azerbaycan, * § 69). Herhangi bir resmi bulgu olmasa bile mahkemenin sanığı/şüpheliyi değerlendirdiğini düşündüren bazı sebeplerin var olması yeterlidir (öncü karar olarak bkz., Minelli v. İsviçre,

		§ 37; ve son zamanlardaki kararlar için bkz., Nerattini v. Yunanistan, § 23; Didu v. Romanya, § 41; Gutsanovi v. Bulgaristan, §§ 202-203). Mahkeme tarafından böyle bir görüşün ifadesi, kaçınılmaz olarak masumiyet karinesi ile çatışacaktır (Nešťák v. Slovakya, § 88; Garycki v. Polonya, § 66). Dolayısıyla, denetimli serbestlik ve hapis cezasının ertelenmesi için yapılan yargılama sırasında, “başvurucunun yeniden suç işlediğine dair kesin kanaat” ifadesi, Madde 6 § 2’yi ihlal eder (El Kaada v. Almanya, §§ 61-63).
45	Sanık mahkeme hükmü öncesinde, Devlet başkanı, Başbakan, TBMM Başkanı, İçişleri Bakanı, Adalet Bakanı, Savcı tarafından (veya etkili bir muadili) kamuya açık biçimde açıkça suçlu ilan edildi mi?	b. Kamu görevlilerinin beyanları 363. Masumiyet karinesi sadece bir hâkim veya mahkeme tarafından değil aynı zamanda diğer kamu makamları/görevlileri tarafından da ihlal edilebilir (Allenet de Ribemont v. Fransa, § 36; Dakaras v. Litvanya, § 42; Petyo Petkov v. Bulgaristan, § 91). Bu, sözgelimi kamu görevlilerine (Allenet de Ribemont v. Fransa, §§ 37 ve 41), Devlet Başkanına (Peša v. Hırvatistan, § 149); Başbakana veya İçişleri Bakanına (Gutsanovi v. Bulgaristan, §§ 194-198); Adalet Bakanına (Konstas v. Yunanistan, §§ 43 ve 45); Meclis Başkanına (Butkevičius v. Litvanya, § 53); savcıya (Dakaras v. Litvanya, § 42) ve dedektif gibi diğer savcılık görevlilerine (Khuzhin ve diğerleri v. Rusya, § 96) uygulanır.
46	Kamu görevlileri, devam eden ceza soruşturmaları ile ilgili olarak kamuoyunu şüphelinin suçlu olduğuna inanmaya ikna çabası oldu mu?	365. Madde 6 § 2, kamu görevlilerinin, devam eden ceza soruşturmaları ile ilgili olarak kamuoyunu şüphelinin suçlu olduğuna inanmaya ve yetkili yargı makamı tarafından olguların değerlendirilmesinde önyargıda bulunulmasını teşvik beyanları yasaklar (Ismoilov ve diğerleri v. Rusya, § 161; Butkevičius v. Litvanya, § 53).
47	Yargılanmadan ve suçlu bulunmadan önce kamu görevlilerinin kelime seçimi sanığı suçlu gösterecek tarzda mıydı?	67. Mahkeme, bir kişinin yargılanmadan ve suçlu bulunmadan önce kamu görevlilerinin beyanlarındaki kelimelerin seçiminin önemini vurgulamıştır (Dakaras v. Litvanya, § 41; Arrigo ve Vella v. Malta (k.k.); Khuzhin ve diğerleri v. Rusya, § 94). Sözgelimi, Gutsanovi v. Bulgaristan davasında (§§ 195-201) Mahkeme, başvurunun tutulmasının ardından fakat mahkeme önüne çıkarılmasından önce, İçişleri bakanı’nın bir gazetede yayınlanan ve de başvurunun, birkaç yıldan uzun bir süredir ayrıntılı bir gizli haberleşme sistemini temsil ettiğini vurgulayan beyanlarının Madde 6 § 2 çerçevesinde masumiyet karinesini ihlal ettiğine karar vermiştir. Diğer taraftan, başvurunun duruşma öncesi tutulması/ıdari olarak tutuklanması ile ilgili olarak bir televizyon programında Başbakanın anlık beyanları, başvurunun masumiyet karinesine şüphe düşürmemiştir.
48	Basın taarruzu şeklinde özellikle şüphelinin/sanığın özel yaşamın korunması hakkı ve masumiyet karinesi ile ilgili olarak belirli sınırları aştığına dair tespitler var mı?	3. Olumsuz basın kampanyası 369. Demokratik bir toplumda, kamu yararını ilgilendiren davalarda basının sert yorumları kaçınılmazdır (Viorel Burzo v. Romanya, § 160; Akay v. Türkiye (k.k.)). 370. Bununla beraber yaygın bir basın taarruzu, kamuoyunu ve başvurunun masumiyet karinesini etkileyerek yargılamanın adilliğini olumsuz bir şekilde etkileyebilir. 2 371. Bu bağlamda, Mahkeme, basının, özellikle şüphelinin/sanığın özel yaşamın korunması hakkı ve masumiyet karinesi ile ilgili olarak belirli sınırları aşmaması gerektiğine karar vermiştir (Bédat v. İsviçre [BD], § 51).
49	İspat külfetinin iddia makamından savunmaya kaydırıldığı yönünde tespitler var mı?	5. İspat külfeti 376. Masumiyet karinesi ilkesinin perspektifinden ispat külfeti ile ilgili gereklilikler, diğerlerinin yanı sıra, iddia makamının, kişinin aleyhine açılan dava hakkında şüpheliyi bilgilendirmesini -ki böylece kişi, buna göre savunmasını hazırlayabilir- ve şüpheli/sanığı mahkum edecek yeterlilikte delil ileri sürmesini sağlar (Barberà, Messegue ve Jabardo v. İspanya, § 77; Janosevic v. İsveç, § 97). 377. İspat külfeti iddia makamından savunmaya kaydırıldığında, masumiyet karinesi ihlal edilmiş olur (Telfner v. Avusturya, § 15).
50	Mahkemelerin başvuru suçu bulan kararları yeterince gerekçeli değilse, aşırı ve altından kalkması güç bir ispat külfeti başvurucuya yüklenmişse ve böylece başvurunun savunması, en küçük başarı ihtimaline sahip olmazsa ihlal vardır. Buna ilişkin tespit var mı?	AİHS 6 Rehberi – Adil yargılanma hakkı (ceza hukuku yönü) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 76/142 Son güncellenme tarihi: 30.04.2021 378. Mahkeme, ayrıca in dubio pro reo ilkesinin (şüpheden sanık yararlanır) masumiyet karinesinin belirli bir ifadesi olduğuna karar vermiştir (Barberà, Messegue ve Jabardo v. İspanya, § 77; Tsalkitis v. Yunanistan (no. 2), § 60). Yerel mahkemelerin başvuru suçu bulan kararları yeterince gerekçeli değilse (Melich ve Beck v. Çek Cumhuriyeti, §§ 49-55; Ajdarić v. Hırvatistan, § 51) veya aşırı ve altından kalkması güç bir ispat külfeti başvuru suçu yüklenmişse ve böylece başvurunun savunması, en küçük başarı ihtimaline sahip olmazsa (Nemtsov v. Rusya, § 92; Topić v. Hırvatistan, § 45; Frumkin v. Rusya, § 166; ayrıca bkz. Navalnyy ve Gunko v. Rusya, §§ 68-69 Madde 6 § 1 perspektifinden), bu ilke açısından bir sorun ortaya çıkabilir.

51	Sanığın işlediği iddia edilen suçun hukuki değerlendirmesi (yani suçlamanın niteliği) konusunda yeterli bilgilendirme var mı?	388. Madde 6 § 3 (a), sanığa, yalnızca işlediği iddia edilen fiilleri ve suçlamanın temelini kapsayan suçlamanın “nedeni” hakkında bilgilendirilme hakkı vermez, aynı zamanda bu fiillerin hukuki nitelendirilmesini kapsayan suçlamanın “niteliği” hakkında bilgilendirilme hakkını da verir (Mattoccia v. İtalya, § 59; Penev v. Bulgaristan, , §§ 33 ve 42).389. Verilen bu bilgide, isnadın dayandığı delilden bahsedilmesi zorunlu değildir (X. v.Belçika, Komisyon kararı; Collozza ve Rubinat v. İtalya, Komisyon raporu).
52	İddianame ve bağlısı evrakların tam ve eksiksiz sanığa filli olarak ulaşması lüzumunaaykırı durum var mı?	iddianame, cezaî süreçte çok önemli bir rol oynamaktadır, çünkü tebliğden itibaren,sanığa aleyhindeki suçlamaların fiili ve hukuki temelini yazılı olarak resmen bildirim yapılmış olur (Kamasinski v. Avusturya, § 79). 391. Sanıkları bilgilendirme görevi tamamen iddia makamının üzerindedir ve savunmanın dikkatine sunmadan bilgi sağlayarak pasif bir şekilde bu görev yerine getirilemez (Mattoccia v. İtalya, § 65; Chichlian ve Ekindjian v. Fransa, Komisyon raporu, § 71). 392. Bilgi, sanık tarafından fiili olarak alınmak zorundadır, bilginin alındığına dair bir hukuki karine yeterli değildir (C. v. İtalya, Komisyon kararı)
53	Sanık/şüpheli, değişiklik “nedeni” de dahil olmak üzere suçlamadaki değişiklikler hakkında usulüne uygun ve eksiksiz olarak bilgilendirildi mi? Yeni suçlamaya karşı savunma için zaman ve kolaylık sağlandı mı?	c. Suçun yeniden sınıflandırılması 395. Sanık/şüpheli, değişiklik “nedeni” de dahil olmak üzere suçlamadaki değişiklikler hakkında usulüne uygun ve eksiksiz olarak bilgilendirilmelidir ve herhangi bir yeni bilgi veya iddia temelinde bunlara karşılık vermek ve savunmasını düzenlemek için sanığa/şüpheliye gerekli zaman ve kolaylıklar sağlanmalıdır (Mattoccia v. İtalya, § 61; Bäckström ve Andersson v. İsveç (k.k.); Varela Geis v. İspanya, § 54).
54	Savunma öncesi davalıya isnat edilen suçların sıralandığı; suçun yeri ve tarihi belirtildiği, Ceza Kanunu’nun ilgili maddelerine atıf verildiği ve mağdurun ismine yer verildiği detayda bilgilendirme yapıldı mı?	401. “Detaylı” bilgilerin kapsamı, her davanın özel koşullarına bağlı olarak değişse de, sanığa yeterli bir savunma hazırlamak için en azından aleyhindeki suçlamaların kapsamını tam olarak anlamak için gerekli bilgi sağlanmalıdır (Mattoccia v. İtalya, § 60). Sözgelimi, davalıya isnat edilen suçlar sıralandığında; suçun yeri ve tarihi belirtildiğinde, Ceza Kanunu’nun ilgili maddelerine atıf verildiğinde ve mağdurun isminden bahsedildiğinde detaylı bilgi mevcut olacaktır (Brozicek v. İtalya, § 42).
55	Savunmanın hazırlanması için bilgiler sanık için ne zaman temin edildi? Sanığa savunma hazırlığı için ne kadar süre verildi? (4 aylık sürenin makul olduğu kararı var ama davaya göre değişir notu da var)	e. “Derhal”403. Madde 6 § 3 (a)’nın temeli olan savunmanın hazırlanması için bilgi, sanığa/şüpheliye zamanında teslim edilmelidir (başvurucuya, duruşmasında dört ay önce yapılan suç isnadının bildirilmesinin kabul edilebilir sayıldığı durumlar için bkz. C. v. İtalya, Komisyon kararı; buna karşın başvurunun, avukatı yokken, savunmasını yapması için sadece birkaç saatinin kaldığının bildirimi için bkz., Borisova v. Bulgaristan).
56	Sanık, yetkili mahkeme nezdinde ilgili bütün savunma argümanlarını ileri sürme kabiliyeti sınırlanmadan savunma yapabildi mi? (sağlanması gereken kolaylıklar ve yeterli zaman bakımından)	411. Sözleşme Madde 6 § 3 (b), uygun bir savunmanın iki unsuruyla, yani kolaylıklar ve zaman meselesi ile ilgilidir. Bu hüküm, sanık adına yapılan temel savunma faaliyetinin, davasını hazırlamak için “gerekli” olan her şeyi içerebileceği anlamına gelir. Sanık, yetkili mahkeme nezdinde ilgili bütün savunma argümanlarını ileri sürme kabiliyeti sınırlanmadan ve böylece yargılamanın sonucunu etkilemeden uygun bir şekilde savunmasını düzenleme olanağına sahip olmalıdır (Can v. Avusturya, Komisyon raporu, § 53; Gregačević v. Hırvatistan, § 51).
57	Savunma için verilen süre, davanın karmaşıklığı faktörünü dikkate alarak mı verildi?	b. Yeterli zaman 413. Sanığın/şüphelinin savunmasını hazırlamak için yeterli zamanı olup olmadığını değerlendirirken, davanın karmaşıklığı ve yargılamanın aşaması gibi yargılamanın mahiyetine özel önem verilmelidir (Gregačević v. Hırvatistan, § 51)
58	İtiraz/İstinaf/Temyiz süresinin bitiminden önce tamamen gerekçeli bir karar mevcut muydu? Sanığa/müdaafiine fiili olarak ulaştı mı?	420. Sanığın kendisine itiraz/istinaf/temyiz etme hakkının etkin bir şekilde sağlanabilmesi için ulusal mahkemelerin, kararlarının dayandığı temelleri/gerekçeleri yeterince açık olarak göstermeleri gerekir (Hadjianastassiou v. Yunanistan, § 33). İtiraz/İstinaf/Temyiz süresinin bitiminden önce tamamen gerekçeli bir karar mevcut değilse, bilinçli bir itiraz/istinaf/temyiz başvurusu için sanığa yeterli bilgi verilmelidir (Zoon v. Hollanda, §§ 40-50; Baucher v. Fransa, §§ 46- 51).
59	Sanığın dava dosyasına doğrudan veya müdafii aracılığı ile erişmesine engel bir durum var mıydı?	426. Madde 6 § 3 (b) güvenceleri, aynı zamanda bir sanığın dosyaya erişimi ve delillerin açıklanması ile de ilgilidir ve bu bağlamda bu güvenceler, Madde 6 § 1 çerçevesinde silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ile örtüşmektedir (Rowe ve Davis v. Birleşik Krallık [BD], § 59; Leas v. Estonya, § 76).3 Bir sanığın dava dosyasına doğrudan erişmesine gerek yoktur, dosyadaki materyallerden temsilcileri tarafından bilgilendirilmesi yeterlidir

		(Kremzow v. Avusturya, § 52). Bununla birlikte, bir sanığın mahkeme dosyasına sınırlı erişimi, duruşmadan önce sanığa sunulan delillere erişimini engellememeli ve sanık avukatı aracılığıyla bunlar üzerine sözlü beyanlarla yorum yapabilmelidir (Öcalan v. Türkiye, [BD], § 140).
60	Dava dosyasından kopyalar almak ve aldığı notları derleyip kullanmak bakımından engeller var mıydı?	428. Savunmanın yürütülmesini/yönetilmesini kolaylaştırmak için sanığın dava dosyasından ilgili belgelerin kopyalarını alması ve alınan notları derleyip kullanması engellenmemelidir (Rasmussen v. Polonya, §§ 48-49; Moiseyev v. Rusya, §§ 213-218; Matyjek v. Polonya, § 59; Seleznev v. Rusya, §§ 64-69)
61	Sanığa suç şüphelisi olduğu ifade edilen ilk andan itibaren avukata erişim konusunda zorluk çıkarıldı mı?	i. Avukata Erişim a. Hakkın Kapsamı 440. Bir suçlamayla karşılaşan herkesin bir avukat tarafından etkin bir şekilde savunulması hakkı adil yargılanmanın temel özelliklerinden biridir. (Salduz v. Türkiye [BD], § 51; Ibrahim ve diğerleri v. Birleşik Krallık [BD], § 255; Simeonovi v. Bulgaristan [BD], § 112; Beuze v. Belçika [BD], § 123). Sözleşmenin özerk anlamı gereği, kural olarak şüpheli kendisine karşı bir suçlamanın ortaya çıktığı ilk andan itibaren avukata erişim imkanına sahip olmalıdır (Simeonovi v. Bulgaristan [BD], § 110)6. Bu bağlamda mahkeme, kişinin 6. Maddede sunulan güvencelere sahip olabilmesi için şeklen şüpheli statüsünde olmasına gerek olmadığını, kamu otoritelerinin kendisinden bir suça karıştığı konusunda olası bir şüphe duyması halinde şüpheli statüsünün kazanılacağını vurgulamaktadır. (Truten v. Ukrayna, § 66; Knox v. İtalya, § 152; karşı. Bandaletov v. Ukrayna, §§ 61-66, başvurucunun tanık sıfatıyla verdiği gönüllü ifadelerle ilgili., ayrıca Sršen v. Hırvatistan (k.k.), §§ 43-45; Bir trafik kazasınakarışanlardan kan örneklerinin alınması da dahil olmak üzere rutin bilgilerin elde edilmesiyle ilgili.).
62	İfade veya mülakattan önce bir avukata erişme ve onunla özel görüşme imkanı tanındı mı? İfade veya mülakattan önce bir avukatın görüşmede bizzat hazır bulunması sağlandı mı? Avukata şüphelinin haklarının korunması konusunda müdahale imkanı tanındı mı?	443. Ayrıca Beuze kararında Mahkeme avukata erişim hakkının içeriğini detaylandırmıştır. İki asgari gereklilikten bahsedilir: (1) Herhangi bir ifade ya da mülakat sürecinden önce avukatla görüşme ve danışma hakkıyla birlikte avukata gizli olarak talimat verme imkanı; (2) Avukatın ilk ifade ya da mülakat benzeri yargılama öncesi sorgulamalar sırasında mevcut bulunması. Bu mevcudiyet etkili ve pratik bir hukuki yardım sağlamak zorundadır. 444. Soytemiz v. Türkiye kararında Mahkeme, ikinci asgari gereklilikle ilgili olarak, avukata erişim hakkının yalnızca avukatın fiziki mevcudiyetine izin verilmesini kapsamadığını bunun yanında, şüphelinin polis tarafından sorgulanması sırasında aktif olarak yardım etmesine ve şüphelinin haklarına saygı gösterilmesini sağlamak için müdahale etmesine izin verilmesini de kapsadığını belirtmektedir.
63	Yargılamanın bir bütün olarak adilliğini etkileyen tespit/tespitler bulunuyor mu? (Yanda listelenmiş ifadelerden koyu olarak işaretlenmiş güvencelerin her biri kontrol konusu yapılmalıdır)	459. Yargılamanın adilliği bir bütün olarak incelenirken, tüketici nitelikte olmayan şu liste dikkate alınmalıdır (Ibrahim ve diğerleri v. Birleşik Krallık [BD], § 274; Beuze v. Belçika [BD], § 150; Sitnevskiy ve Chaykovskiy v. Ukrayna, §§ 78-80): -Başvurucunun akli yeterliliği ve yaşı gibi nedenlere bağlı olarak özel bir kırılganlığının olup olmadığı; -Yargılama öncesi işlemleri düzenleyen yasal çerçeve ve yargılamada delillerin kabul edilebilirlik şartları ile bu kurallara uyulup uyulmadığı; özel bir kuralın uygulandığı durumlarda ise yargılamanın bir bütün olarak haksız sayılmasının olası olmadığı; -Başvurucunun delillere itiraz etme hakkının ve bu hakkı kullanma imkanının bulunup bulunmadığı; -Delillerin kalitesinin ve toplanma şartlarının, durumun zorunluluk derecesi ve niteliği de göz önünde bulundurularak, delillerin güvenilirliği veya doğruluğu hakkında şüphe yaratıp yaratmadığı; - Delillerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi durumunda, söz konusu hukuka aykırılığın tartışılması ve bunun Sözleşmenin başka bir maddesinin ihlaline yol açması halinde bu ihlalin niteliği; - Bir beyan delil söz konusu olduğunda, bu beyanın niteliği ve derhal geri çekilip çekilmediği veya değiştirilip değiştirilmediği; - Hukuka aykırı delilin ne amaçla kullanıldığı ve özellikle de mahkumiyete esas delilin ayrılmaz veya önemli bir bölümünü oluşturup oluşturmadığı ve davadaki diğer delillerin gücü; -Mahkumiyet değerlendirmesinin profesyonel bir hakim ya da jüri üyeleri tarafından yapıp yapılmadığı, yapılmadığı durumda her bir jüri üyesinin kararı. -Söz konusu suçun soruşturulup cezalandırılmasında kamu yararının ağırlığı. -İç hukuk uygulaması ile korunan ilgili diğer usûli güvenceler.

64	Sanık ve avukatı arasındaki gizli görüşmelerin dinlenmesi söz konusu oldu mu? Avukatın sanık ziyareti ile ilgili zaman ve ziyaret sayısı bakımından saplantılı müdahaleler oldu mu? Avukat ve sanık arasındaki iletişimin savcı tarafından denetlenmesi; mahkeme salonunda iletişimin denetlenmesi; yaptırım tehdidi nedeniyle avukatla serbest iletişim kuramama oldu mu?	478. Bu türden sınırlamalara örnekler arasında, sanık ile avukatı arasındaki telefon görüşmelerinin dinlenmesi (Zagaria v. İtalya, § 36); avukatların sanık ziyaretlerinin sayısı ve uzunluğu ile ilgili saplantılı sınırlamalar (Öcalan v. Türkiye [BD], § 135); video konferansta mahremiyet bulunmaması (Sakhnovskiy v. Rusya [BD], § 104; Gorbunov ve Gorbachev v. Rusya, § 37); iddia makamı tarafından görüşmelerin denetlenmesi (Rybacki v. Polonya, § 58); tutuklunun müdafisi ile olan temaslarının sorgu hakimisi tarafından gözetilmesi (Lanz v. Avusturya, § 52); mahkeme salonunda sanık ve avukat arasındaki iletişimin denetimi (Khodorkovskiy ve Lebedev v. Rusya, §§ 642-647), ve yaptırım tehdidi nedeniyle avukatla serbestçe iletişim kurmanın imkansızlığı (M v. Hollanda, § 92) gösterilebilir.
65	Yargılamalarda sanık aleyhine dolaylı tanık delillerinin (kulaktan dolma) kullanılması söz konusu olmuş mu?	488. Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (d) maddesi, ceza yargılamalarında sanık aleyhine dolaylı tanık delillerinin (kulaktan dolma) kullanılmasına karşı bir karine içermektedir. Dolaylı tanık delillerinin kullanılmaması, bu delillerin savunma lehine olduğu durumlar için de geçerlidir (Thomas v. Birleşik Krallık (k.k.)).
66	Sanık aleyhindeki tüm deliller, çelişmeli bir tartışmanın yapılması amacıyla açık bir duruşmada sanık huzurunda sunuldu mu?	489. Madde 6 § 3 (d) uyarınca, bir sanığın mahkûmiyetine karar verilmeden önce, aleyhindeki tüm deliller çelişmeli bir tartışmanın yapılması amacıyla açık bir duruşmada sanık huzurunda sunulmalıdır. Bu ilkenin istisnaları mümkündür, ancak kural olarak, sanığa, kendisine karşı beyanda bulunan bir tanığa itiraz etmesi ve sorgulaması için yeterli ve uygun bir fırsat verilmesini gerektiren savunma hakları ihmal edilmemelidir. Bu durum hem tanığın ifadesini verdiği anda hem de ilerleyen aşamalarda söz konusu olabilir s (Al-Khawaja ve Tahery v. Birleşik Krallık [BD], § 118; Hümmel v. Almanya, § 38; Lucà v. İtalya, § 39; Solakov v. Eski Yugoslavya Makedonya Cumhuriyeti, § 57). Bu ilkeler özellikle polis tahkikatı ve adli soruşturma sırasında alınan tanık ifadelerinin bir duruşmada kullanılması durumunda geçerlidir. (Schatschaschwili v. Almanya [BD], §§ 104-105).
67	Önemli bir tanığın gizli celsede ifade verdiği ve sanığın yüzyüze sorular sormadığı durumlar var mıydı? (Yandaki koyu renkteki ilke prensipler çerçevesinde değerlendirilmeli)	(i) Mahkeme ilkin, tanıkların kural olarak duruşma sırasında ifade vermesi gerektiğini ve tanıkların hazır bulunmalarını sağlamak için tüm makul çabanın gösterilmesi gerektiğini akılda tutarak, duruşmada hazır bulunmayan bir tanığın ifadesini kabul etmek için iyi bir sebep olup olmadığına ilişkin ön soruyu incelemelidir. (ii) Eğer tanık, yargılamanın önceki aşamalarından birinde sorgulanmadıysa, bu tanığın duruşmada dinlenmesi yerine yalnızca yazılı ifadesine başvurulması son çare olmalıdır; (iii) Hazır bulunmayan tanıkların yazılı ifadelerinin delil olarak kabul edilmesi, ilke olarak, aleyhindeki delillere itiraz etmek için etkili bir fırsata sahip olması gereken sanık için potansiyel bir dezavantaj oluşturur. Özellikle sanık, tanığın ifadelerini, ya ifade esnasında ya da yargılamanın ilerleyen aşamalarında sözlü olarak sorgulayarak bu ifadelerin doğruluğunu ve güvenilirliğini sınayabilmelidir; (iv) “Tek veya belirleyici delil kuralı” uyarınca, eğer sanığın mahkûmiyeti, yalnızca veya esas olarak sanığın yargılamanın herhangi bir aşamasında sorgulayamadığı tanıkların sunduğu delillere dayanıyorsa, bu durumda savunma hakları haddinden fazla kısıtlanmış demektir. Eğer bu tür deliller, davaya olan katkıları göz önüne alındığında yeterince güvenilir iseler, mahkûmiyetin bu tür delillere dayandırılması mümkündür. (Seton v. Birleşik Krallık, §§ 58-59; Dimović v. Sırbistan, §§ 36-40; T.K. v. Litvanya, §§ 95-96):
68	Sanığın çağırılmasını istediği tanık hakkında, mahkeme tarafından bu tanığın dinlenmesi için neden gerekli bize ispat et! gibi bir yaklaşım oldu mu?	495. Ayrıca başvurunun, bir iddia tanığının mevcudiyetinin ya da sorgulanmasının neden önemli olduğunu ispat etmesi gerekli değildir (Süleyman v. Türkiye, § 92).
69	Tanığın sanığın hazır bulunduğu duruşmada dinlenmesi ölüm veya korku; sağlık sorunları; yurt	501. Bir tanığın duruşmada hazır bulunmamasının farklı nedenleri vardır. Bu nedenler, ölüm veya korku (Mika v. İsveç (k.k.), § 37; Ferrantelli ve Santangelo v. İtalya, § 52; Al-Khawaja ve Tahery v. Birleşik Krallık [BD], §§ 120-125), sağlık sorunları (Bobes v. Romanya, §§ 39-40;

	dışında tutuklu olma dışında bir nedene mi dayanıyor?	Vronchenko v. Estonya, § 58), taniğin yurt dışında tutuklu olması durumları da dahil olmak üzere (Štefančič v. Sloveniya, § 39) taniğa ulaşılamıyor olması (Schatschaschwili v. Almanya [BD], §§ 139-140; Lučić v. Hırvatistan, § 80) olabilir.
70	Duruşmaya katılmayan taniğin ifadesi, sanığın mahkumiyetine esas tek delil veya belirleyici delil özelliğinde miydi?	β.Tanık ifadesinin mahkûmiyet kararı bakımından önemi 504. Duruşmaya katılmayan tanıkların ifadelerinin delil olarak kabul edilmesine ilişkin problem, ancak tanık ifadesinin “tek” veya “belirleyici” delil olması ya da başvuruçunun mahkûmiyetinde “önemli bir ağırlık taşıması” durumunda ortaya çıkar (Seton v. Birleşik Krallık, § 58; Sitnevskiy ve Chaykovskiy v. Ukrayna, § 125 tanık ifadesinin bu denli önemli olmadığı durumlar için bkz.) 505. “Tek” delilden sanığa karşı kullanılan tek ve biricik delil anlaşılmalıdır. “Belirleyici” delil terimi ise davanın sonucu konusunda belirleyici olması muhtemel olan, bu tür bir anlama veya öneme sahip olduğu görünen delil olarak dar bir şekilde anlaşılmalıdır.
71	Hazır bulunmayan taniğin güvenilirliği konusunda sanığın itirazlarına mahkeme yeterli gerekçelerle cevap verdi mi?	Sanığa, olaylara ilişkin kendi yorumunu yapma ve hazır bulunmayan taniğin güvenilirliği konusunda şüphe etme fırsatı tanınmalıdır. Ancak, bu, savunmanın maruz kaldığı handikapı telafi etmek için tek başına yeterli bir dengeleyici faktör olarak kabul edilemez (Palchik v. Ukrayna, § 48). Ayrıca, yerel mahkemeler, savunma tarafından öne sürülen iddiaları reddettiğinde buna dair yeterli gerekçe sunmalıdır (Präjinä v. Romanya, § 58). Ayrıca, bazı durumlarda, hazır bulunmayan tanık ifadesinin güvenilirliği hakkında şüphe uyandırmak için etkili bir olanağa sahip olmak, bu taniğin ifadesinin bağlantılı olduğu olaylarla ilgili dosyadaki tüm materyalin savunmaya açık olmasına bağlı olabilir (Yakuba v. Ukrayna, §§ 49-51).
72	Savcının taniğine karşı “aynı koşullar altında” sanığın taniğinin da dinlenmesine imkan verildi mi?	c. Savunmanın tanık çağırma hakkı 528. Genel bir kural olarak, yerel mahkemeler önlerine gelen delilleri ve sanıkların sunduğu delillerin olayla ilgili olup olmadığını değerlendirmelidir. Madde 6 § 3(d) tanık çağırmanın uygun olup olmadığını değerlendirmeyi, yine genel bir kural olarak, yerel mahkemeye bırakmaktadır. Yani yerel mahkemenin, sanığın dinlenmesini talep ettiği her taniği yargılama sürecine dahil etmesi ve sorgulaması şart değildir; burada asıl amaç, “aynı koşullar altında” ifadesinden de anlaşılacağı gibi, yargılama sürecinde “silahların eşitliği” nin tam olarak sağlanmasıdır (Perna v. İtalya [BD], § 29; Murtazaliyeva v. Rusya [BD], § 139; Solakov v. Eski Yugoslavya Makedonya Cumhuriyeti, § 57).
73	Mahkemenin sanığın tanık dinleme talebini kabul ettiği durumlarda, taniğin duruşmada hazır bulunması için gerekli tüm tedbirleri aldı mı?	529. Madde 6, sanığa tanıkların mahkemede görünmesini sağlamak konusunda sınırsız bir güvence vermemektedir. Bir taniğin sorgulanmasının gerekli veya makul olup olmadığına yerel mahkemeler karar verir (S.N. v. İsveç, § 44; Accardi ve diğerleri v. İtalya (k.k.)). Bununla birlikte bir mahkeme savunmanın tanık çağırma talebini kabul ettiyse, en azından celp çıkarmak veya polise zorla getirme talimatı vermek gibi etkili tedbirlere başvurarak, tanıkların duruşmada hazır bulunmalarını sağlamakla yükümlüdür (Polufakin ve Chernyshev v. Rusya, § 207, Murtazaliyeva v. Rusya [BD], § 147)
74	Mahkeme (yandaki koyu bölümlerde) savunmanın tanık çağırma hakkına riayet etmeyecek tarzda davranışlar sergiledi mi?	533. Murtazaliyeva v. Rusya [BD] (§158) kararında Mahkeme, Madde 6 § 3 (d) kapsamında savunma için tanık çağırma hakkına riayet edilip edilmediğini değerlendirirken aşağıdaki üç aşamalı testi formüle etmiştir: (1) taniğin sorgulanması talebinin yeterince gerekçelendirilmiş olması ve suçlamanın konusu ile ilgili olması; (2) yerel mahkemelerin taniğin ifadesinin konuyla ilgili olup olmadığı konusunda bir değerlendirme yapıp yapmadığı ve taniği duruşmada sorgulamama kararına ilişkin yeterli gerekçe sunup sunmadığı; ve (3) yerel mahkemelerin bir taniği sorgulamama kararının,yargılamanın adilliğine zarar verip vermediği.
75	Yetkili pozisyonda olan kişiler delil sağlamak ve kovuşturma başlatmak amacıyla işlenmemiş bir suçun işlenmesini kışkırtmayı teşvik edecek bir etki oluşturdu mu? Bunun güçlü delilleri var mı ve yargılamada bu durum gündeme getirildi mi? <i>(Üst veya amir pozisyonunda olan komutanlar, kolluk güçleri veya savcılıklar bunu yapmış olabilir)</i>	b. Temel tahrik testi (Tuzağa düşürülme) 236. Mahkeme, tuzağa düşürmeyi meşru bir gizli soruşturmanın aksine, ilgili memurların, - güvenlik güçleri mensuplarının veya talimatlarını uygulayan kişilerin - suç faaliyetini esasen pasif bir şekilde soruşturmaya sınırlamadıkları ve fakat konuyla ilgili olarak, suçun tespit etmeyi mümkün kılmak, delil sağlamak ve kovuşturma başlatmak amacıyla işlenmemiş bir suçun işlenmesini kışkırtmayı teşvik edecek bir etkiye sahip bir durum olarak tanımlamıştır (Ramanauskas v. Litvanya D),§ 55).
76	Mahkemenin sanık aleyhinde gizli tanıklığı kabul etmesi ilgili ve yeterli gerekçelere dayanıyor mu?	Gizli Tanıklık 517. Yerel makamlar belirli bir taniğin kimliğini gizli tutmak için ilgili ve yeterli gerekçe sunmalıdır (Doorson v. Hollanda, § 71; Visser v. Hollanda, § 47; Sapunarescu v.

	(yanda detayları verilen gerekçelendirmeye uygun davranılıp davranılmadığına bakılmalıdır)	Almanya (k.k.); Dzelili v. Almanya (k.k.); Scholer v. Almanya, §§ 53-56). 518. Mahkemenin içtihadı tanıkların, sanık veya onunla ilişkili kişilere doğrudan atfedilebilecek bir tehdide maruz kalmaktan ziyade, genel olarak ifade vermekten çekindiğini göstermektedir. Örneğin pek çok durumda ifade vermekten çekinmenin sebebi yalnızca sanık veya onun yakınlarının kötü bir şöhrete sahip olmasıdır. Bu nedenle, tanığın mahkemede delil sunmaktan muaf tutulması için sanık tarafından doğrudan bir tehdide maruz kalması şart değildir. Ayrıca, tanığın mahkemede sözlü bir şekilde ifade vermesinin gerekli olup olmadığını belirlerken, başka bir kişinin ölmesi veya zarar görmesi ya da mali kayıp ile ilgili duyulan çekinceler de göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak bu, tanığın her kişisel çekincesinin ifade vermekten muaf tutulmak için yeterli olacağı anlamına gelmez. Yargılamayı yapan mahkeme, ilk olarak, tanığın çekincesi ile ilgili nesnel gerekçeler olup olmadığını, ikinci olarak, bu nesnel gerekçelerin delillerle desteklenip desteklenmediğini belirlemek üzere gereken incelemeyi yapmalıdır. (Al-Khawaja ve Tahery v. Birleşik Krallık [BD], § 124; Balta ve Demir v. Türkiye, § 44) .
--	--	---